

Mgr. Jiří Vejvoda: *Výchovné a vzdělávací funkce veřejnoprávního rozhlasu*
(rigorózní práce)

Předkládaná práce Mgr. Jiřího Vejvody *Výchovné a vzdělávací funkce veřejnoprávního rozhlasu* (České Budějovice, 2011, 162 s.) analyzuje a definuje dvě základní funkce rozhlasu tzv. veřejné služby: výchovnou a vzdělávací. Zatímco první je v práci charakterizována jako profilující závazek vyplývající mj. ze zákonných norem kodifikujících postavení Českého rozhlasu v českém mediálním a společensko-kulturním kontextu, druhou funkci zajišťuje konkrétní okruh programů vyráběných primárně ke vzdělávacím účelům. Ke splnění tohoto cíle autor využívá mj. komparace výchovných a vzdělávacích funkcí Českého rozhlasu s reprezentativními ukázkami a vzorky veřejnoprávního vysílání – britskou BBC a jihoafrickou stanicí Safm. Kandidát má výhodu, že čerpá ze svých dlouholetých empirických zkušeností, ze své rozhlasové praxe a také z rozsáhlého studia pramenů – zejména statisticko-faktografických údajů, které mu jako vedoucímu pracovníkovi rozhlasu mohly být k dispozici. Oceňuji, že tato část (IV. kap.) – podle mne asi nejcennější – představuje v české odborné literatuře rozsahem zkoumaného materiálu, zpracováním i zvolenou metodou skutečné novum.

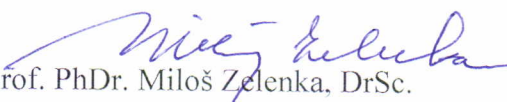
Rigorózní práce má kompozičně uspořádaný a logicky členěný charakter: skládá se z pěti kapitol, které v prvních částech mapují legislativní fungování tohoto veřejnoprávního média, jeho etický a personalistický rámeček, modely propagace a sebereflexe. Po kapitolách o mediální výchově a vzdělávání (dobré východisko představuje třetí kapitola rekapitulující v synchronním i diachronním průřezu dominantní žánry auditivní kultury) následuje, jak jsme již zmínili, kapitola přinášející přehled veřejnoprávních statutů a vysílání rozhlasových stanic. Závěrečná kapitola, která se přínosně zabývá riziky manipulativních strategií, je vítaným příspěvkem k teorii mediální pedagogiky a dokládá autorovu orientaci v této problematice. Podle mého názoru mohly být rozšířené pasáže dotýkající se rozhlasové hry a dalších rozhlasových slovesných žánrů, částečně trpí torzovitostí a subjektivním výběrem témat. S tím souvisí i fakt, že v přehledu odborné literatury – jinak velmi reprezentativním – se mohly objevit teoretické práce J. Czecha či slovenské badatelky M. Žilkové.

Z bohemistického hlediska je především zajímavá druhá kapitola věnovaná problematice mediální výchovy, tedy i fungování češtiny ve veřejném prostoru. Kandidát správně upozorňuje, že většina výtek laického obecnstva směřovaná k užívání češtiny se svým emotivním zacílením mýlí, když poukazují na jazykovou správnost. Nerozlišují totiž otázku funkčnosti a adresáta, resp. nositele sdělení, který je představitelem jisté jazykové a

řečové kultury. Odpovídá to tezím Pražského lingvistického kroužku, který jazykové jevy nehodnotil z hlediska „čistoty“, „správnosti“, „původu“, ale z pohledu funkčnosti a přiměřenosti (v rozhlasovém vysílání je to evidentnější zejména proto, že se npracuje s různými variantami mimoverbální komunikace jako mimika, gesta apod.). Evaluace mluvních aktů např. v živém vysílání se spíše musí řídit kritérii přesvědčivosti, slohové neotřelosti, živého navázání kontaktu, logického uspořádání textu, ale za podmínky garantování jisté jazykové (mediální) kultury, která platí spíše pro moderátory, hlasatele, tedy rozhlasové profesionály, kteří každodenně pracují s češtinou a vytvářejí jistý komunikační model. Možná bych zde jen doplnil, že by bylo dobré více pracovat s pojmy jako funkční gramotnost (subj. schopnost adekvátně vstřebat informaci) a s tzv. mediální gramotností (tj. se schopností zvládnout komunikaci prostřednictvím nosičů slov, zvuku apod.), které se objevují v závěrečném shrnutí. Rozhlasoví pracovníci by měli být tedy reprezentativními nositeli komunikačních kompetencí, tj. nositeli správně přijímaných i šířených informací, verbálních sdělení, verbálních prezentací, tím je možné se např. vyvarovat verbální agresivity atd.

Na kandidátově práci vyzdvihují především fundované teoretické zázemí spjaté s praktickou aplikací na konkrétní podmínky. Práce je založená na vlastních zkušenostech mediálního pracovníka v různých stupních a profesních řízení a zároveň autora, který promýšlí problematiku mediální výchovy (obecně) a práce s jazykem (konkrétně) z pozice překladatele a budoucího publicisty. K přednostem patří interdisciplinární pohled spojující vybrané aspekty teorie médií, teorie komunikace a manažerských přístupů s teorií mediální výchovy a vzdělávání. Práce prokazuje kandidátovu metodologickou připravenost k další odborné činnosti, kde do budoucna by bylo dobré soustředit se na otázky jazykové a literární výchovy, jež jsou zde zakomponovány do širěji pojaté problematiky výchovné a vzdělávací funkce veřejnoprávního rozhlasu. Celkově však pozitivně hodnotím, že kandidát velmi kompetentně klade otázku veřejnoprávního smyslu českého rozhlasu jako specificky informačního a kulturního média v období postmoderní globalizace, internetu a dalších informačních technologií. Zda je možné skloubit kvalitu s kvantitativními ukazateli, které nemilosrdně ukazují na pokles preferencí rozhlasových žánrů. Zda společnost má dotovat veřejnoprávní rozhlas, který by neměl vstupovat do „soutěže“ s privátními komerčními rádii a zda by měl sledovat výchovu či vzdělávání samostatných nemanipulovatelných přemýšlivých občanů. Jde však o cíl, jenž vyhovuje naší politické reprezentaci anebo se ukazuje, že veřejnoprávní médium (čili i rozhlas, který vždy v zájmu a sledovanosti zákonitě bude zaostávat za televizí) je svou podstatou a charakterem přežívající relikv? Ačkoli není možné na všechny tyto otázky jednoznačně odpovědět, už torzovitě nastolení odborného (nikoli

publicistického) diskursu považují jako recenzent za cenné. Práci, jejíž vybrané partie budou publikovány v katedrovém recenzovaném sborníku, hodnotím pozitivně a doporučuji bez výhrad k obhajobě. Po úspěšném absolvování obhajoby a složení ústní zkoušky navrhuji kandidátovi udělit titul PhDr.

prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc.

vedoucí Katedry českého jazyka a literatury

České Budějovice, 8. 9. 2011